

DAVID MARKSON

LUKIJAN LUOMISLUKKO

SUOMENTANEET
KARI ARONPURO
JA
SILJA-MAARIA ARONPURO

ntamo

DAVID MARKSON

LUKIJAN LUOMISLUKKO

SUOMENTANEET
KARI ARONPURO
JA
SILJA-MAARIA ARONPURO

ntamo

© 1996 David Markson
© 2015 Kari Aronpuro ja Silja-Maaria Aronpuro

ISBN 978-952-215-609-9

Ulkoasu Make Copies
Kannen kuva Banks L. Stepburn, *A Post-Fordian Landscape*

Valmistaja
BoD – Books on Demand,
Neuerstedt, Saksa

ntamo
2015
www.ntamo.net

Steven Moorelle

This the way to the museyroom. Mind your hats goan in!
– Joyce

Ensimmäiseksi ja ennen kaikkea ajattelen olevani lukija.
– Borges

LUKIJAN LUOMISLUKKO

Joku tervehti minua eilen kadulla.

Minua vai häntä?

Joku tervehti Lukijaa eilen kadulla.

Kirkonkellot soivat jo aselevon merkiksi lokakuussa 1918, kun Wilfred Owenin perhe sai sanan hänen kaatumisestaan taistelussa viikkoa aiemmin.

Picasso istutti Gerdrude Steinia mallina yli kahdeksankymmentä kertaa tämän muotokuvaa varten.

Sitten hän peitti pään ja maalasi sen uudelleen kolme kuukautta myöhemmin ilman, että oli nähnyt häntä uudestaan.

Pablo Casals aloitti päivänsä yli seitsemänkymmenen vuoden ajan soittamalla Bachia.

Olen tullut tänne, koska siellä minulla ei ollut minkäänlaista elämää.

Minä olen, Lukija on?

Lukija on tullut tänne, koska siellä hänellä ei ollut minkäänlaista elämää.

Joku tervehti häntä eilen kadulla.

Anna Ahmatovalla oli suhde Amadeo Modiglianin kanssa Pariisissa vuosina 1910 ja 1911. Vanhana, elettyään Venäjällä kolmannesvuosisadan, hän yllättyi kuullessaan, miten kuuluisa miehestä oli tullut.

Vuonna 1579, kun Shakespeare oli viidentoista, Stratfordin väkiluku oli vain hieman yli tuhatviisisataa. Voidaanko olettaa, että hän tunsikin Katherine Hamlet -nimisen naisen, joka sinä kesänä putosi Avoniin ja hukkui?

Emily Dickinsonista tuli elämänsä jälkipuoliskolla niin erakointunut, ettei hän enää kymmenen viimeisen vuoden aikana poistunut kotoaan lainkaan.

Miksi jo ensimmäisissä alustavissa ajatuksissa ensimmäisestä versiosta Lukija ajattelee keskushenkilöään Lukijana?

Grayn *Elegiassa* on 128 säettä. Grayltä meni seitsemän vuotta sen kirjoittamiseen.

Giacometti sanoi kerran, että jos hänen olisi pakko valita, hän pelastaisi kissan palavasta talosta ennemmin kuin rembrandtin.

Vanhenen. Olen ollut sairaaloissa. Haluanko kirjoittaa tietyistä asioista?

On myönnettävä, että Lukija on käytännössä ”minä” tuollaisissa kohdissa. Oletettavasti hän ei kuitenkaan ole ”minä” useimmissa muissa kohdissa.

Kerran riidelleessään juovuspäissään vaimonsa kanssa Paul Verlaine heitti heidän kolmekuisen poikansa seinään.

Peukaloituja sivuja: luettu ja luettu. Kuka on mennyt tästä ennen minua?

Tuomas Akvinolainen oli antisemiitti.

Vain Bianchon voi pelastaa minut, sanoi Balzac juuri ennen kuolemaansa.

Bianchon oli lääkäri *Ukko Goriot'ssa*.

Hänen elämänsä on ilmeisen pysähtynyttä. Yksin, näennäisesti vailla tointa tai saavutuksia, vähissä varoissa.

Tyhjyys.

Anthony Trollope sanoi lukeneensa Fenimore Cooperin *Ruohoaavikon* vähintään kolmekymmentä kertaa.

Päähenkilö?

Ehkä joku puodista, johon Päähenkilö on poikennut, apulainen? Tai vain joku hyväntuulinen ohikulkija?

Severn, nosta minua ylemmäs, olen kuolemaisillani.

Älä hengitä tänne päin, se tuntuu hyiseltä.

Maailma on mielteeni.

Pyhä Augustinus sanoi, että hänen ensimmäinen opettajansa oli ensimmäinen ihminen, jonka hän näki lukevan liikuttamatta huuliaan.

Saxo Grammaticus.

Ei ole mahdotonta, että nuori näyttelijätär, jonka Molière nai ollessaan neljäkymmentä, ja jonka perheen kanssa hän oli ollut vuosia läheisissä tekemisissä teatterissa, oli hänen oma avioton tyttärensä.

Kukaan ei tule. Kukaan ei soita.

Seitsemän vuotiaana Gianbattista Vico putosi tikkailta ja mursi kallonsa niin pahasti, että hänen vanhempiaan kehoitettiin varautumaan vajaanmielisyyteen.

Missä, tämä eristyneisyys?

Giorgione ja Tizian olivat Venetsiassa yhtä aikaa Giovanni Bellinin oppilaina. Giorgione kuoli kolmissakymmenissä vuonna 1510. Tizian maalasi edelleen kuusikymmentäkuusi vuotta myöhemmin.

Mitä on tapahtunut? Elämä on tapahtunut ja minä olen vanha.
Sanoi Louis Aragon.

Jos härkä taitaisi maalata kuvan, hänen jumalansa näyttäisi härtältä.

Sanoi Ksenofanes.

Piazza di Spagna 26.

Ruumiinryöstäjät myivät Laurence Sternin ruumiin lääketieteelliselle. Se oli leikeltä lähes täysin ennen kuin joku sattui tunnistamaan sen.

Miten paljon Lukijan omista olosuhteista ja menneisyydestä hän antaisi Päähenkilölle sellaisessa romaanissa?

Tolle lege, tolle lege.

Aleksanteri Suuri lähetti kaikkialta, minne päätyi valloitusretkilleen, kasvinäytteitä Aristoteleelle, joka oli ollut hänen opettajansa. *Iiliaan* laitoksessa, jota hän kuljetti jalokivin koristetussa kirstussa, oli Aristoteleen kirjoittamia korjauksia.

Peitä hänen kasvonsa. Silmäni kostuvat. Hän kuoli nuorena.

Leonardon muistikirjat osoittavat, että hän tiesi ennen Kopernikusta, ettei aurinko liiku.

Kukaan ei käynyt. Kukaan ei soittanut.

Vuosikymmenten itseanalyysistä huolimatta Freud pelkäsi junasta myöhästymistä siinä määrin, että saattoi mennä asemalle jopa tunnin etuajassa.

Freud.

Joseph Beuys oli Stuka-lentäjä toisessa maailmansodassa.

Monet vieraillessaan Lontoossa:
Tämä ruskea? Tämäkö on Turnerinne?

René Descartes syntyi heinäpellolla.

Lopulta Emily Dickinson piiloutui vierailta jopa omassa talossaan.

Lukija ja hänen päähänpistonsa.

Lukija ja hänen mielensä täynnä sälää.

Mikä romaani edes on?

Vai ajatteleeko hän kuitenkin jollain kummallisella tavalla omaelämäkertaa?

Böömi. Autio seutu meren rannalla.

Vuonna 1911 italialainen maalari nimeltä Vincenzo Perruggia, joka oli ollut töissä Louvressa, onnistui irrottamaan *Mona Lisan* kehyksistään, piilottamaan sen haalareidensa alle ja kävelemään tiehensä.

Eikä häntä epäilty ennen kuin hän yritti myydä maalauksen kaksi vuotta myöhemmin.

Ennen kuin Sylvia Plath käänsi uuninsa kaasun päälle tehdäkseen itsemurhan, hän jätti leipää, voita ja maitoa makuuhuoneeseen, missä hänen lapsensa nukkuivat.

Leibniz: Miksi on olemassa jotakin sen sijaan että ei olisi mitään?

Kun Daumier oli kuusikymmentä, rutiköyhä ja lähes sokea, Corot osti talon, jossa Daumier oli vuokralla ja lahjoitti sen hänelle.

Der Untergang des Abendlandes.

Ehkäpä päähenkilö asuu lähellä hylättyä hautausmaata.

Tunne jonkinlaisesta täydellisestä vetäytymisestä? Luopumisesta?

Albert Camus oli vain muutaman kuukauden ikäinen, kun hänen isänsä kaatui Marnen taistelussa. Hänen äitinsä oli lukutaidoton siivooja.

Eräällä illallisella Brahms kertoi Tšaikovskille tahdikkaasti, ettei arvostanut tämän työtä.

Tšaikovski vastasi yhtä tahdikkaasti, ettei arvostanut Brahmsin työtä.

Kun Byron, Leigh Hunt ja Trelawny olivat polttaneet Shelley'n ruumiin rannalla Viareggiassa, he joivat itsensä humalaan. Huusivat, nauroivat ja hoilasivat riehakkaasti.

Toisaalta, he olivat käsitelleet ruumista, joka oli pöhöttynyt ja mädäntynyt jo viisi viikkoa. Byron antoi ylen ainakin kerran.

Ah, did you once see Shelley plain?

Immanuel Kantilla oli Königsbergissä, missä hän asui koko elämänsä, useita sisaria ja veli, eikä hän nähnyt ketään heistä neljännesvuosisataan. Kerran hän sai veljeltään kirjeen, johon vastasi vasta kaksi ja puoli vuotta myöhemmin.

Epälineaarinen? Katkonainen? Kollaasimainen?

Assemblaasi?

Knut Hamsun oli aikoinaan hevosvetoisten raitiovaunujen kuljettajana Chicagossa.

Keskiajalla monista klassikoista oli olemassa vain yksi käsikirjoitus. Yksi vuotava luostarin katto ja esimerkiksi *Styricon* olisi voinut olla iäksi menetetty.

Mallarmé opetteli englantia varta vasten lukeakseen Poeta.

Gautier Tyhjätasku. Pietari Erakko.

Niiden neljän vuoden aikana, jotka Dostojevski oli työleirillä Siperiassa tuomittuna poliittisesta vehkeilystä, ainoa kirja, jota hänen oli lupa lukea oli Uusi testamentti. Kerran hän kuitenkin löysi vankilan sairaalasta *Pickwick kerhon paperit* ja *David Copperfieldin*.

Deus vult.

Raymond Chandler asui äitinsä kanssa kolmekymmentäviisivuotiaaksi, aina tämän kuolemaan asti. Ja avioitui sitten lähes välittömästi itseään seitsemäntoista vuotta vanhemman naisen kanssa.

Intomielinen kiinnostus Poeta kohtaan on merkki erittäin alkeellisesta ajattelun tasosta.

Sanoi Henry James.

George Bernard Shaw oli antisemiitti.

Päähenkilö ensi näkemältä seisomassa hajamielisenä hetkellisen kaaoksen keskellä? Pahvilaatikoita vuorina ja kasoina?

Loputtomasti kirjoja, Lukija varmaan tarkoittaa?

Nimi Kierkegaard on tanskaa ja tarkoittaa kirkkomaata.

Anne Finch, Winchilsean kreivitär.

Dickens, Walt Whitman, Mark Twain ja Maksim Gorki eivät käyneet koulua loppuun. Eivät myöskään Sean O'Casey ja Alberto Moravia.

O'Casey oli neljäkymmentäkolmevuotiaana hakku- ja lapiohommissa, kun hänen ensimmäinen näytelmänsä esitettiin.

Missä Päähenkilö tarkalleen ottaen asuisi, jos lähellä hylättyä hautausmaata? Ehkä jossakin rakennuksessa hautausmaan muurien sisäpuolella?

Olisiko rakennuskin hylätty? Ehkä Päähenkilö varastaisi sähköä

ulkopuolella olevan katulampun juureen kiinnitetyillä johdoilla?

Lukija näkee joka tapauksessa punatiilisen rakennuksen. Melko pienen ja raunioituvan, mutta kaksikerroksisen.

Kukaan John Miltonin tyttäristä ei saanut koulutusta, vaikkakin kaksi kolmesta opetettiin lukemaan Miltonille tämän sokeuduttua.

Kielillä, joista he eivät ymmärtäneet sanaakaan.

Boëtius teloitettiin kiristämällä hihnaa armottomasti hänen ohimoidensa ympärille.

Poikasena Tennyson osasi lausua kaikki Horatiuksen 103 oodia ulkomuistista.

Montaigne väitti osaavansa ne ja Horatiuksen muunkin tuotannon.

Ei minkäänlaista elämää siellä.

Mitä elämää täällä, nyt?

John Donne istui mallina maalausta varten omissa käärinliinoissaan. Ja piti niitä vuoteensa vieressä viimeisen, pitkällisen sairautensa aikana.

Miksi Lukija on aina vähän epäuskoinen muistaessaan, että kymmenjärjestelmä juontuu sormilla laskemisesta?

Lukuisat vanhat tammet hautausmaalla ja sen ympärillä peittävät talon osittain. Öisin yksinäisen hehkulampun valo alakerran ikkunaverhon takana on hyvin heikko.

Verkkoaita on repaleinen ja ränstynyt.

Käthe Kollwitz menetti pojan ensimmäisessä maailmansodassa ja pojanpojan toisessa maailmansodassa.

Luetaanpa *Pikku Dorrit* jälleen. Kirjassa on jaksoja, jotka kuulessani minua alkaa aina itkettää.

Kukaan muu kuin Beckett ei osaa olla samanaikaisesti yhtä hauska ja sydäntä särkevä kuin Markson. – Ann Beattie

Hypnoottinen (...) syvästi palkitseva lukukokemus.
– Kurt Vonnegut

Riemastuttava, surumielinen ja suurenmoinen (...) pieni mestariteos. – Michael Dirda, *Washington Post*

Kirja, josta avant-garde on uneksinut, mutta jollaista ei ole ennen nähty. Äärimmäisen kiehtova. – *Publishers Weekly*

Vihdoinkin fiktiivinen jatko-osa Eliotin *Autiolle maalle*.
Nerokas teos. – *Ploughshares*

Yksi aikansa omaperäisimmistä romaaneista. (...) Vangitseva. – *American Book Review*